

Yttrande över Kostnadsutjämningsutredningens betänkande ”Lite mer lika” (SOU 2018:74)

Gagnefs kommun är positivt inställd till kostnadsutjämningsystemets existens. Det är både rimligt och önskvärt med ett system som utjämnar skillnader mellan kommunerna som beror på faktorer som är strukturella och opåverkbara. Gagnefs kommun är därmed också positiv till att kostnadsutjämningsystemet ses över och uppdateras. Det är viktigt att kostnadsersättningarna i de olika delmodellerna uppdaterats och att variablerna i delmodellerna setts över och nya förslag tagits fram. Kommunen vill understryka vikten av att principen om utjämningsystemens opåverkbarhet respekteras.

Gagnefs kommun vill också inskräpa att kostnadsutjämningsystemet inte ska användas som regulator för att hantera ökande kostnader för kommunerna som egentligen ankommer på staten att finansiera. Staten har en tendens att lägga över ansvar på kommunerna utan att kompensera kommunerna fullt ut för de pålagorna varvid staten inte kan anses ta sitt fulla finansieringsansvar.

Utöver ovan givna generella synpunkter väljer Gagnefs kommun att lämna nedanstående specifika synpunkter på förslaget:

6. Socioekonomi, gles bebyggelse och löner

Gagnefs kommun instämmer i utredarens resonemang att det är bättre att utjämna för socioekonomiska skillnader än att utjämna för kostnader som kan uppstå till följd av skillnader i befolkningens härkomst.

7.3. Förskoleklass och grundskola

Delmodellen för grundskola/förskoleklass har i utredningens förslag inte någon socioekonomisk faktor med motiveringen att det under 2018–2020 finns riktade statsbidrag med socioekonomisk profil. Det är önskvärt att minska andelen riktade statsbidrag och istället föra in dessa i de generella statsbidragen. I sådana fall bör delmodellen kompletteras med en socioekonomisk faktor.

7.4. Gymnasieskola

Utredaren föreslår att Skolverket ska samla in budgeterade kostnader för IV för att uppdatera genomsnittskostnaden. Att använda sig av budgeterade kostnader innebär att risk för att Skolverket bygger sin statistik på felaktiga grunder. Istället bör faktiska kostnader användas.

7.6. Individ- och familjeomsorg

För att utjämningsystemen ska fungera så som det är tänkt, nämligen att ge kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar, krävs att principen om opåverkbara variabler kvarstår. Vi anser att denna princip frångås i den föreslagna variabeln ”barn i ekonomiskt utsatta

hushåll”. Denna variabel redovisar barn där antingen hushållet har låga inkomster eller att ekonomiskt bistånd har betalats ut någon under året. Det senare gäller majoriteten av de barn som redovisas inom variabeln. Detta gäller oavsett om det rör sig om ett långvarigt bistånd eller en enstaka mindre utbetalning. Variabeln blir därför betydligt mer påverkbar än dagens modell där det krävs sju månaders bistånd under ett år. Ett extra barn i variabeln innebär enligt förslaget en ökning på mer än 60 000 kronor i beräkningen.

Samhällsekonomiskt är variabeln problematisk då den även kan bidra till negativa incitament att minska antalet individer med försörjningsstöd. Kommunerna riskerar att förlora ekonomiskt på ett framgångsrikt arbete även om vinsterna för individen och samhället är betydliga.

11. Införandebidrag

Gagnefs kommun är positiv till ett tidsbegränsat införandebidrag. Dock bör nivån för bidraget utredas ytterligare då denna förändring riskerar att kollidera med en konjunkturavmattning som i sin tur sätter ytterligare press på kommunernas ekonomi. De kommuner som förlorar på förslaget borde rimligtvis kunna hantera detta på ett bättre sätt under en högkonjunktur. Därför borde bidraget innefatta samtliga kommuner som förlorar intäkter på grund av förändringar i kostnadsutjämningsystemet.

Fredrik Jarl
Kommunstyrelsens ordförande